

The effect of the educational planning and evaluation lesson on pre-service teachers' self-efficacy beliefs related to the teaching process

Hakan KURT¹ Gülay EKİCİ²

ABSTRACT. The aim of the present study is to analyze the effects of the educational planning and evaluation lesson on pre-service teachers' self-efficacy beliefs related to the teaching process. The research was based on the single group pre-test post-test model. Data were collected by applying to the instrument of "Prospective Teachers' Self-Efficacy Beliefs Scale regarding Instructional Process" developed by Özdemir (2008). The Cronbach's alpha reliability coefficient for the whole scale was found to be .95. In the analysis of quantitative data, t-test for dependent groups, t-test for independent groups, ANOVA and impact size correlation coefficient were performed. In the analysis of qualitative data, content analysis was adopted. At the end of the study, it was observed that educational planning and evaluation lesson had a positive influence over pre-service teachers' self-efficacy beliefs related to the teaching process. As for the qualitative data, the pre-service teachers emphasized that the educational planning and evaluation lesson had a positive impact on the improvement of pre-service teachers' self-efficacy beliefs related to the teaching process, but they believed more practice should be incorporated in the lesson.

Key Words: self-efficacy, self-efficacy beliefs related to the teaching process, teaching process, teacher education, educational planning and evaluation lesson.

SUMMARY

Purpose and significance: In recent years, the extensive amount of scholarly work have discussed about demonstrating mastery of professional competence and in this context, we come to appreciate the importance of the concept of "self-efficacy beliefs" (Özdemir, 2008). As a concept "self-efficacy beliefs" was developed by Albert Bandura. The concept was defined as a quality that is influential in the formation of behaviour and in self-judgment of the individual when performing successfully required certain activities (Bandura, 1997; Zimmerman, 1995). This concept, as a key concept of Social Learning Theory, is primarily concerned with using skills effectively and advocates the need for self-confidence in this process (Pajares, 2002). Self-efficacy as a perception of one's own agency is intertwined with interrogating one's own potentialities whether in a positive or negative manner. When it is considered that teacher efficacy perception has a great effect on teachers' in-class behaviours, planning the instruction and motivation (Adu & Olantundun, 2007; Akiri & Ugborugbo, 2009; Allinder, 1995; Hoy & Spero, 2005; Woolfolk, Rosoff & Hoy, 1990), it shouldn't be thought that the teachers whose teaching perception is low can fulfill education and instruction facilities in expected quality. The aim of the present study is to analyze the effects of the educational planning and evaluation lesson on pre-service teachers' self-efficacy beliefs related to the teaching process.

Methods: The study was carried out at Gazi University during the second term of 2011-2012 academic years. The research was based on the single group pre-test post-test model, one of the experimental designs. Data were collected by applying the "Prospective Teachers' Self-Efficacy Beliefs Scale regarding Instructional Process" developed by Özdemir (2008). The scale, which is composed of three main dimensions as planning, execution and evaluation of the teaching process, consists of 40 five-point Likert-type items. The Cronbach's Alpha Reliability Coefficient for the entire scale was found to be .95. After a 12-week long educational planning and evaluation lesson, the same scale had been given as a posttest. When analyzing the quantitative data, t-test for dependent groups, t-test for independent groups, one-way analysis of variance (ANOVA) and impact size correlation coefficient were performed. In the analysis of qualitative data, content analysis was adopted.

Results: At the end of the study, it was observed that educational planning and evaluation lesson had a positive influence on pre-service teachers' self-efficacy beliefs in regard to the teaching process. In addition, it was found that pre-service teachers' self-efficacy beliefs related to the teaching process levels did not differ significantly in terms of general academic achievement level and high school type. In addition, when teachers' self-efficacy beliefs are examined in terms of their gender, it was noticed that female students performed higher self-efficacy level compared with male students. The only significant difference was observed in the female pre-service teachers' self-efficacy beliefs related to the teaching process. This result is consistent with the previous studies demonstrating that gender is an important variable in the construction of self-efficacy beliefs related to the

¹Assist. Prof. Dr. Necmettin Erbakan University Ahmet Keleşoğlu Education Faculty, Department of Biology Education, kurthakan1@gmail.com

² Assoc. Prof. Dr. Gazi University, Gazi Education Faculty, Department of Educational Sciences, gulayekici@yahoo.com

teaching process (Çoklar & Odabaşı, 2009; Kurt & Ekici, 2012; Oğuz, 2009). As for the qualitative data, the pre-service teachers emphasized that the educational planning and evaluation lesson had a positive impact on the improvement of pre-service teachers' self-efficacy beliefs related to the teaching process, but they believed more practice should be incorporated in the lesson.

Discussion and Conclusions: Education is one of the longest and most important processes consisting of student, teacher and teaching setting. In this process professional knowledge which the teacher has is very crucial in attaining the desired results. For this reason, teacher training process received in higher education institutions has substantial importance for pre-service teachers to possess some skills and self-efficacy beliefs related to the teaching process. At the end of the study, it was observed that educational planning and evaluation lesson had a positive influence on pre-service teachers' self-efficacy beliefs related to the teaching process. This research might be carried out with different variables; different lesson and different branches teachers-pre-service teachers and the results can be compared.

Öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algısına etkisi

Hakan KURT¹ Gülay EKİCİ²

ÖZ. Bu araştırmanın amacı; öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algısına etkisini incelemektir. Araştırma toplam 187 öğretmen adayının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma deneme öncesi desenlerden tek gruplu öntest-sontest modeline göre hazırlanmıştır. Araştırma verileri Öğretmen Adaylarının Öğretim Sürecine İlişkin Öz-Yeterlik İnançları ölçeği ve açık uçlu görüş belirtme formuyla toplanmıştır. Bu çalışmada ölçeğin geneli için hesaplanan Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı .95'dir. Nicel verilerin analizinde betimsel istatistiklerin yanında, bağımlı gruplar için t-testi, bağımsız gruplar için t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve etki büyüklüğü korelasyon katsayısı kullanılırken, nitel veriler içerik analiziyle değerlendirilmiştir. Araştırma sonunda, öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeylerinin olumlu yönde değişmesinde etkili olduğu belirlenmiştir. Nitel verilerde ise öğretmen adayları öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algısının gelişmesinde olumlu etki yaptığını ancak dersin daha fazla öğrenci merkezli ve uygulamaya yer verilerek işlenmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Anahtar Sözcükler: öz-yeterlik, öğretim sürecine ilişkin öz-yeterlik inançları, öğretim süreci, öğretmen yetiştirme, öğretimde planlama ve değerlendirme dersi.

GİRİŞ

Öğretmenlik mesleği her dönemde geliştirilmesi yönünde uygulamaların yapıldığı mesleklerin başında gelmektedir. Bu kapsamda hem hizmet öncesi hem de hizmet içi eğitim dönemlerinde nitelik ve nicelik olarak öğretmenlerin/öğretmen adaylarının ihtiyaçları/yetersizlikleri giderilmeye çalışılmaktadır. Özellikle hizmet öncesi öğretmen eğitimi, mesleğe giriş davranışlarının kazandırılması açısından son derece önemlidir. Miron (1983) yaptığı araştırmasında etkili öğretmen niteliklerini dört grup altında toplamaktadır. Bunlar; *Dersi sunuş biçimi* (açık, anlaşılır, açıklama, dersi somutlaştırma, uygun öğretim yöntemlerini kullanma, düşünce gelişimi sağlama), *yardım* (bilgi iletimi, güdüleme, yaratıcı düşünmeyi geliştirme), *danışmanlık* “öğretmen-öğrenci arasındaki duygusal ve sosyal etkileşimin” (dönüt sağlama, ilgi ve teşvik etme, esnek, samimi, hoşgörülü, içten, dürüst ve yardımsever davranma), *kişisel nitelikler* (dış görünüm, espri anlayışı, zeki, bilgili ve araştırmacı olma) şeklinde gruplandırılmıştır. Dikkat edileceği gibi belirtilen nitelikler öğretmen adaylarına hizmet öncesi eğitim programlarıyla kazandırıldığında yüksek nitelikli öğretmenler olarak göreve başlayabileceklerdir.

¹ Yrd. Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Biyoloji Eğitimi Bilim Dalı, kurthakan1@gmail.com

² Doç. Dr. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, gulayekici@yahoo.com

Öğretmenlerin belirlenen niteliklerde yetişmelerinde hizmet öncesi eğitim sürecinde pek çok uygulamalar yapılmıştır. Bu amaçla eğitim fakültelerinde verilen eğitimin ihtiyaçlara cevap verebilmesi yönünde 04.11.1997 tarihli Yüksek Öğretim Kurulu' nun 97.30.2761 sayılı kararıyla 1998–1999 eğitim–öğretim yılından itibaren öğretmen yetiştirme sisteminde yeniden yapılanmaya gidilmiştir. Öğretmenlik Meslek Bilgisi dersleri kapsamında yapılan değişikliklerde biri de “Öğretimde planlama ve değerlendirme” dersinin programa konulmasıdır. Öğretimde planlama ve değerlendirme dersi, son değişikliklerden önceki süreçte bağımsız dersler olarak okutulan; Eğitimde Program Geliştirme (Eğitim Programları ve Öğretim), Öğretim İlke ve Yöntemleri (Genel Öğretim Yöntemleri) ile Ölçme ve Değerlendirme derslerinin tümünün içeriğini kapsayan oldukça geniş içerikli tek ders olarak düzenlenmiştir (YÖK, 1998).

Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersi öğretim programında ikinci sınıf II. yarıyıl dersi olarak yer almış ve programda yer alan diğer derslerin büyük bir bölümü ile bir önkoşulluluk ilişkisi içerisinde olduğu görülmektedir. Ayrıca, kazanılacak becerilerin de öğretmen yeterliklerinin büyük çoğunluğunu kapsaması bu dersin önemini artırmaktadır. Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersi, öğretim programında üç saati teorik, iki saati uygulamalı olan bir ders olarak belirlenmiş ve dersin tanımı şu şekliyle verilmiştir (YÖK, 1998, s.55); “*Temel program geliştirme kavramları ve süreçleri, ders programı, yıllık, ünite, günlük planların geliştirilmesi, içerik seçimi ve organizasyonu, öğretim yöntemleri ve stratejileri, materyallerin özellikleri ve seçimi, ölçme ve değerlendirme, değerlendirme yaklaşımları, test türleri, izleme ve başarı testlerinin geliştirilmesi, sınav sorusu yazma teknikleri, not verme*” Dersin bu tanımına bakıldığında, dersin içeriğinin bir hayli kapsamlı olduğu görülmektedir. Bu içerik öğretmen nitelikleri açısından oldukça önemlidir.

Belirtilen niteliklere sahip olan bir öğretmenin, öğrencilerin başarı düzeylerini ve güdülerini olumlu etkilemesi, sınıf ve zaman yönetimini etkili bir biçimde gerçekleştirebilmesi ve istenmeyen öğrenci davranışlarını önleyebilmesi, yeni öğretim yöntemlerini kullanması, öğretmenlik mesleğine bağlılığının artması ve kendine olan güvenin artması beklenilmektedir. Tüm öğretmenlik meslek derslerinde olduğu gibi öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin de en önemli temel amaçlarının başında kendine güvenen, alanına hakim ve mesleki açıdan güçlü öğretmenler yetiştirebilmek vurgusu yer almaktadır. Öğretmen nitelikleriyle ilgili belirttiğimiz tüm boyutları literatürde yer alan özel bir kavram olan “*öğretmen öz-yeterlik inancı-algısı*” kavramlarıyla açıklayabiliriz (Bandura, 1986, 1995, 1997; Gibson & Dembo, 1984; Schunk, 2009; Tschannen-Moran ve diğ., 1998; Tschannen-Moran & Hoy, 2001). Bireylerin pek çok konuda öz-yeterlik algısı varken özellikle öğretmenlik mesleği açısından bilişsel bir süreç olan öz-yeterlik inancının bir çeşidi olarak belirtilen öğretmen öz-yeterlik algısı (Bandura, 1977) oldukça özel ve mesleğinde başarılı olan öğretmenlerde yüksek düzeyde olması beklenen bir niteliktir. Çünkü yüksek yeterlik algısına sahip öğretmenlerin, öğrenci başarısından sorumluluk aldıkları, öğrenmede zorluk çeken öğrencilerle ilgilenmekte istekli oldukları, yenilikleri öğrenmeye ve uygulamaya açık oldukları, kendi yeterliklerini olumlu algıladıkları, eğitim-öğretim faaliyetlerinde daha az stresli oldukları, mesleklerinde daha istekli oldukları, araç-gereç kullanmakta istekli oldukları vb belirtilmektedir ki (Anthony & Kritsonis, 2007; Chan, 2003; Caprara, Barbaranelli, Steca & Malone, 2006; Marlow & Page, 1998; Sewell & St-George, 2000; Smylie, 1988; Stein & Wang, 1988; Steele-Dadzie, 2004; Usher & Pajares, 2006; Wollfolk & Hoy, 1990), bu niteliklere sahip olan öğretmen adaylarının yüksek yeterlik algısıyla mesleklerinde başarılı olabilecekleri düşünülebilir.

Öğretmen öz-yeterlik kavramı Albert Bandura (1986)'nın “Sosyal Öğrenme Kuramı” (Social Learning Theory) kapsamında ortaya attığı en önemli kavramlardan biri olan “*Öz-yeterlik inancı*” kavramından oluşturularak öğretmen eğitiminde kullanılan bir kavramdır. “*Öz-yeterlik, insanların belirli alanlardaki performanslarını gerçekleştirmek üzere gerekli etkinlikleri organize etmek ve bunları yürütmeye yönelik kendi kapasiteleri/yeterlikleri hakkındaki yargılarıdır*”. Bandura'ya (1995) göre, bir bireyin öz-yeterlik inancı dört bilgi kaynağından etkilenecek şekilde gelişmektedir. Bunlar; tam/doğru deneyimler, dolaylı deneyimler/ yaşantılar, sosyal ikna ve fizyolojik ve duygusal durumdur. Dolayısıyla bu noktada öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitim süreçlerinde aldıkları eğitimin ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. *Öğretmen öz-yeterlik algısı ise*, öğretmenlerin öğrencilerin performanslarını etkileme kapasitelerine veya görevlerini başarılı bir şekilde yerine getirebilmek için gerekli davranışları gösterebilecekleri konusundaki algıları olarak tanımlanmakta ve yıllardır eğitim alanında en fazla araştırmanın yapıldığı konuların başında gelmektedir ki (Aston, 1984; Brouwers & Tomic, 2003; Goddard, Hoy & Woolfolk-Hoy, 2004; Guskey & Passaro, 1994; Tschannen-Moran ve

diğ., 1998; Tschannen-Moran & Hoy, 2001), bu noktada öğretmen adaylarının eğitim süreçlerinde etkili, yoğun ve kalıcı tecrübeler yaşamaları mesleklerinde başarılı olmalarında etkili olacağı belirtilmektedir.

Ülkemizde de son yıllarda öğretmen öz-yeterlik algısı konusunda çalışmalar yapıldığı belirlenirken, bu çalışmaların daha çok öğretmen/ öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algılarının farklı değişkenlere göre değerlendirildiği çalışmalar olduğu belirlenmiştir (Cerit, 2011; Çelikkaleli & İnandı, 2012; Ekici, 2008; Ekici, Atik, Gökmen, Altunsoy & Çimen, 2010; Kiremit, 2006; Kotoman, 2010; Üstüner, Demirtaş, Cömert & Özer, 2009). Diğer taraftan öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitim döneminde almak zorunda oldukları öğretmenlik meslek derslerinin öğretmen öz-yeterlik algı düzeyine etkisinin belirlenmesine, öğretmenlik meslek derslerinin uygulanışına yönelik değerlendirmelerin yapıldığı ve ölçek geliştirmeye yönelik çalışmalara da rastlanmaktadır (Bümen, 2006; Coşkun, Gelen & Öztürk, 2009; Coştu, Karamustafaoğlu & Ayas, 2005; Çelik & Önal, 2005; Karaca, 2006; Öksüz & Coşkun, 2012; Sağ, 2010; Yeler, 2001).

Öğretmen öz-yeterliğinin özel boyutlarından biri olan öğretim süreci öz-yeterlik algısı konusunda da yapılmış çalışmalara rastlanmaktadır (Gökmen, Ekici, Çimen & Altunsoy, 2011; Oğuz, 2009; Özdemir, 2008). Ancak bu araştırmaların sayıca yetersiz olması yanında, betimsel modelde düzenlenmiş ve öğretmenlerin/öğretmen adaylarının kişisel niteliklerine göre değerlendirmelerin yapıldığı araştırmalar olduğu belirlenmiştir. Nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesine yönelik uygulamaların geliştirilmesi ve istenilen seviyelere ulaşmasında öğretimde planlama ve değerlendirme dersi oldukça önemli öğretmenlik meslek bilgisi derslerinden biridir. Bu nedenle öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algılarına katkısının farklı değişkenlere göre incelenmesi, bu incelemenin deneysel olarak desenlenmiş bir araştırmayla yapılması ve nitel olarak toplanan öğrencilerin görüşlerinin belirlenerek nicel verilerle birbirini destekler şekilde değerlendirilmesi açısından bu araştırma sonuçları oldukça önemlidir. Bu araştırmada öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim süreçlerine katkı sağlayacak oldukça önemli veriler sağlanacağı umulmaktadır.

Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın genel amacı; öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeyindeki değişmeye etkisini incelemektir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1. Öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeyleri nasıldır?
2. Öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeyine etkisi nedir?
3. Öğretmen adaylarının öğretimde planlama ve değerlendirme dersi almadan önce ve aldıktan sonraki öz-yeterlik algı düzeyleri;
 - a) cinsiyetlerine,
 - b) genel akademik başarı durumlarına ve
 - c) mezun oldukları lise türlerine göre, anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Öğretmen adaylarının öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretim süreci öz-yeterlik algısına etkisi konusundaki görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Deneysel olarak düzenlenen bu araştırmada tek grup ön test son test deneme modeli uygulanmıştır. Bu tür bir desen tekrarlı ölçümler deseni olarak tanımlanabilir. Böyle bir tekrarlı ölçümler desenin, tek faktörlü (zamana bağlı iki ölçüm) olduğu söylenebilir. Çünkü desende sadece deneklerin davranışlarında zamana bağlı anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığı incelenmektedir. Bu yaklaşımda, izlenen eleman ya da ünite genellikle az sayıdadır. Bu tür araştırmaların en ayrıcalığı, daha uzun zaman diliminde bitirebilmesidir. Ancak, az sayıda eleman üzerinde çalışılabildiğinden, gözlenenler dışında genellenebilirliği sınırlıdır (Büyüköztürk, 2007; Karasar, 2006). Ayrıca çalışmada deneysel modelde toplanan nicel veriler nitel verilerle de desteklenerek öğretmen adaylarının öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretim süreci öz-yeterlik algısına etkisine yönelik görüşleri belirlenmiştir. Bu çalışmada nitel boyutta toplanan veriler nicel verileri destekleyen alternatif

olarak düşünölen araştırma yöntemidir. Alternatif olarak düşünölen araştırma yöntemi araştırma sonuçlarını etkileyen kişisel tepkileri incelemek açısından oldukça yararlıdır ve destekleyen sonuçların belirlenmesi açısından önemlidir (Neuman, 2000; Tashakkori & Teddlie, 1998).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2011–2012 eğitim-öğretim yılı ikinci döneminde Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesinin farklı öğretmenlik bölümlerinin ikinci sınıf öğrencilerinden toplam 187 öğretmen adayı oluşturmuştur. Bu öğrenciler Şubat-Mayıs ayları arasında toplam 14 haftalık bir dönemde öğretimde planlama ve değerlendirme dersine katılan öğrencilerdir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veriler, Özdemir (2008) tarafından geliştirilen “Öğretmen Adaylarının Öğretim Sürecine İlişkin Öz-Yeterlik İnançları” ölçeği ve açık uçlu görüş belirtme formuyla toplanmıştır.

Öğretmen Adaylarının Öğretim Sürecine İlişkin Öz-Yeterlik İnançları ölçeği; Öğretim sürecinin planlanması (8 madde), uygulanması (19 madde) ve değerlendirilmesi (13 madde) olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Ölçek beşli Likert tipi 40 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan maddelerin cevaplandırılmasında, ölçeğin puanlama aralıkları 1 “hiç katılmıyorum”, 2 “katılmıyorum”, 3 “kararsızım”, 4 “katılıyorum” ve 5 “tamamen katılıyorum” şeklinde hazırlanmıştır. Orijinal ölçeğin tümü için hesaplanan Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı, .88 olarak hesaplanırken, planlama boyutu için .66, uygulama boyutu için .83 ve değerlendirme boyutu için .75 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırma kapsamında ise ölçeğin tümü için Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı, .95 olarak hesaplanırken, planlama boyutu için .70, uygulama boyutu için .81 ve değerlendirme boyutu için .78 olarak hesaplanmıştır.

Açık uçlu görüş belirtme formu: Form araştırmanın kuramsal temeli, amaç ve alt amaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bu kapsamda; öğretmen adaylarının öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algısına etkisini belirlemek amacıyla hazırlanan deneme görüş belirtme formu hakkında eğitim bilimleri alanından 3 öğretim elemanının görüşleri alındıktan sonra 11 öğretmen adayına uygulanarak gerekli düzeltmeler yapılmış ve son şekline getirilmiştir. Form; “Öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algısına etkisi nedir? görüşlerinizi belirtiniz” şeklinde sorulan tek sorudan oluşmaktadır. Verilerin analizinde tüm görüşlerden ortaya çıkan temalar altında değerlendirmeler yapılmıştır.

Dersin İşlenişi ve Araştırma Süreci

Bu çalışma Şubat-Mayıs ayları arasında toplam 14 haftalık bir dönemde öğretimde planlama ve değerlendirme dersine katılan öğretmen adaylarıyla gerçekleştirilmiştir. Haftada 5 saat olmak üzere toplam 60 saat öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin eğitimi verilmiştir (14 haftanın 2 haftası dönem içi sınavlar için kullanıldığından araştırma toplam 12 haftalık bir dönemi kapsamaktadır). Öğrencilere dönemin başında araştırmacılar tarafından ön-test olarak *Öğretmen Adaylarının Öğretim Sürecine İlişkin Öz-Yeterlik İnançları ölçeği* uygulanmıştır. Daha sonra öğretimde planlama ve değerlendirme dersi kapsamında anlatılacak olan konular hakkında öğrencilere bilgi verilmiş ve bu konulardan öğrencilerin kendi tercihlerine göre konular seçmeleri istenmiştir. Öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin içeriği YÖK’ün Eğitim fakülteleri için belirlemiş olduğu içerik doğrultusunda belirlenmiştir. İlerleyen haftalarda dersin bir bölümünde öğretim elemanı o haftaya ait konu hakkında teorik bilgileri anlatmıştır. Dersin geri kalan süresinde ise, o haftadaki konuyu seçmiş olan öğrencilerin konunun ders öncesi planlama, ders sırasındaki uygulama ve değerlendirme örneklerini göstermeleri yönündeki hazırlıklarını sınıfla paylaşması sağlanmıştır. Her dersin sonunda o hafta yapılanlar değerlendirilerek ve o hafta anlatılan konunun önemli noktaları özetlenerek ders bitirilmiştir. Bu kapsamda dönem boyunca öğretmen adaylarının aktif olduğu ders içi faaliyetlere yer verilerek konular anlatılmıştır. Çalışma süresince araştırmacılar sınıfta yer almamışlardır. Dönem sonunda da araştırmacılar tarafından *Öğretmen Adaylarının Öğretim Sürecine İlişkin Öz-Yeterlik İnançları ölçeği* son-test olarak yeniden uygulanmıştır. Ayrıca çalışma grubundan yer alan toplam 187 öğretmen adayı arasından rastgele seçilen toplam 23 öğretmen adayının nitel verilerin toplandığı açık uçlu görüş belirtme formuna görüşlerini yazmaları istenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde SPSS 18.0 programından yararlanılmıştır. Öğretimde planlama ve değerlendirme dersi alan öğretmen adaylarının ölçeğin genelinde ve boyutlarında öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeylerinin ön test ve son test puanlarının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımlı gruplar için t-testi uygulanırken, ön testte ve son testte ölçeğin genelinde ve boyutlarında öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeylerinin öğretmen adaylarının cinsiyetine, genel akademik başarıları durumlarına ve mezun oldukları lise türüne göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız gruplar için t-testi uygulanmıştır. Diğer taraftan toplam 23 öğretmen adayının nitel verilerin toplandığı açık uçlu görüş belirtme formundaki veriler ise temalar altında içerik analiziyle değerlendirilmiştir. Bu kapsamda veri analizine başlamak için öncelikle katılımcıların cevap kâğıtları 1'den 23'e kadar numaralandırılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bunun için de birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım & Şimşek, 2006). Katılımcılara ait örnek görüşler "K harfi ve katılımcı sıra numarasına" göre ifade edilmiştir. Örneğin: K19 gibi.

BULGULAR ve YORUMLAR

Öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeylerine ait bulgular

Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeylerine ait bulgularına Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen adaylarının ön-test ve son-test sonrasında öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeylerine ilişkin puanların dağılımı

Ölçeğin Boyutları		N	X	SS	Min.	Max.
Ölçeğin Geneli	Ön-test	187	154.23	18.88	50.00	200.00
	Son-test	187	157.01	19.79	47.00	200.00
Öğretim sürecinin planlanması	Ön-test	187	30.43	4.41	9.00	40.00
	Son-test	187	33.51	4.40	9.00	40.00
Öğretim sürecinin uygulanması	Ön-test	187	74.21	9.50	19.00	95.00
	Son-test	187	75.94	9.45	20.00	95.00
Öğretim sürecinin değerlendirilmesi	Ön-test	187	49.53	6.52	22.00	65.00
	Son-test	187	53.77	6.79	18.00	65.00

Tablo 1 incelendiğinde; öğretmen adaylarının ön-testten aldıkları puanların aritmetik ortalaması $X=154.23$ ve son-testten aldıkları puanların aritmetik ortalaması $X=157.01$ olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek puanlar incelendiğinde; ölçek ortalamasının 120.00 puan olduğu, öğretmen adaylarının puanlarının ölçek ortalamasından yüksek olduğu ve beşli likert tipi ölçekte 4 seçeneğine yakın yani iyi seviyede olduğu belirlenmiştir. Diğer taraftan ölçeğin boyutlarında da öğretmen adaylarının aldıkları puanların aritmetik ortalaması hem ön-testte hem de son-testte ölçek ortalamasından yüksek olduğu ve beşli likert tipi ölçekte 4 seçeneğine yakın yani iyi seviyede olduğu belirlenmiştir.

Öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeyine etkisine ait bulgular

Tablo 2'de öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeyine etkisine ait bulgulara yer verilmektedir.

Tablo 2. Öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeyine ait ön-test ve son-test puanlarının bağımlı t- testi ile karşılaştırılması

Ölçeğin Boyutları	Gruplar	N	X	SS	Sd	t	p	$\eta^{(2)}$
Ölçeğin Geneli	Ön-test	187	157.03	18.93	186	6.085	.000*	.035
	Son-test	187	154.23	19.79				
Öğretim sürecinin planlanması	Ön-test	187	30.44	4.41	186	1.000	.031*	.030
	Son-test	187	30.43	4.40				
Öğretim sürecinin uygulanması	Ön-test	187	74.77	9.53	186	3.059	.003*	.031
	Son-test	187	74.21	9.45				
Öğretim sürecinin değerlendirilmesi	Ön-test	187	51.77	6.52	186	6.802	.000*	.028
	Son-test	187	49.53	6.79				

*p<0.05

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeylerinin belirlendiği ölçeğinin genelinden aldıkları ön-test ve son-test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($t_{(186)}\text{ölçeğin geneli} = 6,085, p<0.05$). Diğer taraftan öğretmen adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz-yeterlik inançları ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları ön-test ve son-test puanları arasında da istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir [($t_{(186)}\text{planlama boyutu} = 1.000, p<0.05$), ($t_{(186)}\text{uygulama boyutu} = 3,059, p<0.05$) ve ($t_{(186)}\text{değerlendirme boyutu} = 6.802, p<0.05$)]. Belirlenen sonuçlara göre öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretmen adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz-yeterlik algı düzeylerinin olumlu yönde değişmesinde etkili olduğu söylenebilir. Bu noktada etki büyüklüklerine (η^2) bakıldığında; uygulanan öğretimde planlama ve değerlendirme dersine ilişkin etki büyüklük değerlerinin ölçeğin genelinde ($\eta^2 = .172$), öğretim sürecinin planlanması boyutunda ($\eta^2 = .141$), öğretim sürecinin uygulanması boyutunda ($\eta^2 = .186$) ve öğretim sürecinin değerlendirilmesi boyutunda ($\eta^2 = .154$) olduğu belirlenmiştir. Bu değerlerde yüksek bir etkiyi ifade etmektedir. Çünkü etki büyüklüğü 0.01, 0.06 ve 0.14 olarak sırasıyla küçük, orta ve büyük olarak tanımlanmıştır (Köklü, Büyüköztürk & Bökeoğlu, 2006; Gren, Salkind & Akey, 2000).

Öğretmen adaylarının öğretimde planlama ve değerlendirme dersi almadan önce ve aldıktan sonraki öz-yeterlik algı düzeylerinin cinsiyetlerine göre anlamlı farklılığına ait bulgular

Tablo 3’de öğretmen adaylarının öğretimde planlama ve değerlendirme dersi almadan önce ve aldıktan sonraki öz-yeterlik algı düzeylerinin cinsiyetlerine göre anlamlı farklılığına ait bulgulara yer verilmektedir.

Tablo 3. Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre öğretim süreci öz-yeterlik algılarının ön-test ve son-test düzeylerine ait sonuçlar

Ölçeğin Boyutları	Gruplar	Cinsiyet	N	X	SS	Sd	t	p	
Ölçeğin Geneli	Ön-test	Kız	50	161.12	16.28	185	1.808	.042*	
		Erkek	137	155.51	19.59				
	Son-test	Kız	50	159.90	15.75		185	2.396	.018*
		Erkek	137	152.15	20.75				
Öğretim sürecinin planlanması	Ön-test	Kız	50	31.64	3.51	185	2.265	.025*	
		Erkek	137	30.00	4.62				
	Son-test	Kız	50	31.64	3.51		185	2.289	.023*
		Erkek	137	29.99	4.62				
Öğretim sürecinin uygulanması	Ön-test	Kız	50	76.84	8.31	185	1.790	.045*	
		Erkek	137	74.04	9.83				
	Son-test	Kız	50	76.82	7.85		185	2.305	.022*
		Erkek	137	73.25	9.83				
Öğretim sürecinin değerlendirilmesi	Ön-test	Kız	50	52.64	6.03	185	1.096	.027*	
		Erkek	137	51.45	6.68				
	Son-test	Kız	50	51.44	5.20		185	2.344	.020*
		Erkek	137	48.83	7.18				

*p<0.05

Tablo 3’de öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeyine ait ön-test ve son-test puanlarının cinsiyete göre farklılığının bağımsız gruplar için t-testi ile karşılaştırılması incelendiğinde; kız öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeyleri ile erkek öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeyleri arasında ölçeğin genelinde ve boyutlarında hem öğretimde planlama ve değerlendirme dersini almadan önce uygulanan ön-testte hem de öğretimde planlama ve değerlendirme dersini aldıktan sonra uygulanan son-testte istatistiksel olarak kız öğretmen adayları yönünde anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir [ön-test= $t_{(185)}$ ölçeğin geneli = 1.808, $p < 0.05$ ve son-test= $t_{(194)}$ ölçeğin geneli = 2.396, $p < 0.05$; ön-test= $t_{(185)}$ planlama boyutu = 2.265, $p < 0.05$ ve son-test= $t_{(185)}$ planlama boyutu = 2.289, $p < 0.05$; ön-test= $t_{(185)}$ uygulama boyutu= 1,790, $p < 0.05$ ve son-test= $t_{(185)}$ uygulama boyutu = 2.305, $p < 0.05$; ön-test= $t_{(185)}$ değerlendirme boyutu = 1.096, $p < 0.05$ ve son-test= $t_{(185)}$ değerlendirme boyutu = 2.344, $p < 0.05$].

Öğretmen adaylarının öğretimde planlama ve değerlendirme dersi almadan önce ve aldıktan sonraki öz-yeterlik algı düzeylerinin genel akademik başarı durumlarına göre anlamlı farklılığına ait bulgular

Tablo 4’de öğretmen adaylarının öğretimde planlama ve değerlendirme dersi almadan önce ve aldıktan sonraki öz-yeterlik algı düzeylerinin genel akademik başarı durumlarına göre anlamlı farklılığına ait bulgulara yer verilmektedir.

Tablo 4. Öğretmen adaylarının genel akademik başarı durumlarına göre öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeylerine ait sonuçlar

Ölçeğin Boyutları	Gruplar	Başarı*	N	X	SS	F	p
Ölçeğin Geneli	Ön-test	1.00–1.99	37	155.83	16.13	.285	.752
		2.00–2.99	114	156.75	18.97		
		3.00–4.00	36	159.02	21.42		
	Son-test	1.00–1.99	37	150.83	18.43		
		2.00–2.99	114	154.74	18.73		
		3.00–4.00	36	156.02	24.13		
Öğretim sürecinin planlanması	Ön-test	1.00–1.99	37	29.64	4.80	.751	.473
		2.00–2.99	114	30.62	3.94		
		3.00–4.00	36	30.69	5.34		
	Son-test	1.00–1.99	37	29.64	4.80		
		2.00–2.99	114	30.60	3.93		
		3.00–4.00	36	30.69	5.34		
Öğretim sürecinin uygulanması	Ön-test	1.00–1.99	37	74.43	8.12	.229	.795
		2.00–2.99	114	74.60	9.68		
		3.00–4.00	36	75.75	10.42		
	Son-test	1.00–1.99	37	72.97	7.87		
		2.00–2.99	114	74.33	9.26		
		3.00–4.00	36	75.08	11.45		
Öğretim sürecinin değerlendirilmesi	Ön-test	1.00–1.99	37	51.75	5.62	.357	.700
		2.00–2.99	114	51.52	6.62		
		3.00–4.00	36	52.58	7.13		
	Son-test	1.00–1.99	37	48.00	6.90		
		2.00–2.99	114	49.80	6.25		
		3.00–4.00	36	50.25	8.17		

*0.00–0.99 genel akademik başarı grubunda hiçbir öğrenci yer almadığından değerlendirmede dikkate alınmamıştır.

**Levene Testi; (ön-test= $F_{ölçeğin geneli} = .869$, $sd=184$; $p=.421$; son-test= $F_{ölçeğin geneli} = 2.075$ $sd=184$; $p=.128$; ön-test= $F_{planlama boyutu} = 2.150$; $sd=184$; $p=.119$; son-test= $F_{planlama boyutu} = 2.213$; $sd=184$; $p=.112$; ön-test= $F_{uygulama boyutu} = .561$; $sd=184$; $p=.572$; son-test= $F_{uygulama boyutu} = 1.800$; $sd=184$; $p=.168$; ön-test= $F_{değerlendirme boyutu} = .489$; $sd=184$; $p=.614$; son-test= $F_{değerlendirme boyutu} = 1.635$; $sd=184$; $p=.198$)

Tablo 4’te öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeyine ait ön-test ve son-test puanlarının genel akademik başarı durumuna göre farklılığının tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile karşılaştırılması yapılmıştır. Daha önce varyansların homojenliği Levene testi ile kontrol edilmiş ve varyansların homojen olduğu belirlendikten sonra ANOVA testi yapılmıştır. Öğretmen adaylarının hem ölçeğin genelinde hem de boyutlarında tüm genel akademik başarı düzeylerinde öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeyleri hem öğretimde planlama ve değerlendirme dersini almadan önce uygulanan ön-testte hem de öğretimde planlama ve değerlendirme dersini aldıktan sonra uygulanan son-testte

istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (ön-test= $F_{(2-184)}ölçeğin\ geneli = .285$; $p>.05$; son-test= $F_{(2-184)}ölçeğin\ geneli = .715$; $p>.05$; ön-test= $F_{(2-184)}\ planlama\ boyutu = .751$, $p>.05$; son-test= $F_{(2-184)}\ planlama\ boyutu = .735$; $p>.05$; ön-test= $F_{(2-184)}\ uygulama\ boyutu = .229$; $p>.05$; son-test= $F_{(2-184)}\ uygulama\ boyutu = .469$; $p>.05$; ön-test= $F_{(2-184)}\ değerlendirme\ boyutu = .357$; $p>.05$; son-test= $F_{(2-184)}\ değerlendirme\ boyutu = 1.238$; $p>.05$).

Öğretmen Adaylarının Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Dersi Almadan Önce ve Aldıktan Sonraki Öz-Yeterlik Algı Düzeylerinin Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Anlamlı Farklılığına Ait Bulgular

Tablo 5’de öğretmen adaylarının öğretimde planlama ve değerlendirme dersi almadan önce ve aldıktan sonraki öz-yeterlik algı düzeylerinin mezun oldukları lise türlerine göre anlamlı farklılığına ait bulgulara yer verilmektedir.

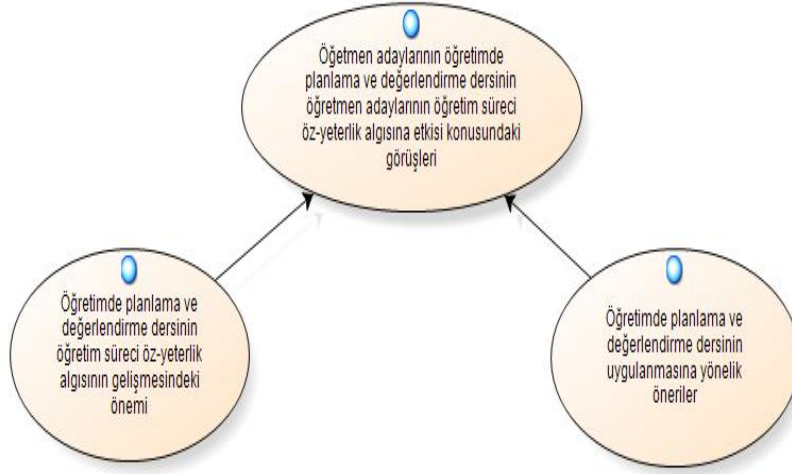
Tablo 5. Öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türlerine göre öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeylerine ait sonuçlar

Ölçeğin Boyutları	Gruplar	Lise Türü	N	X	SS	Sd	t	p
Ölçeğin Geneli	Ön-test	Meslek Lisesi	158	158.14	16.70	185	1.932	.055
		Anadolu Teknik Lise	29	150.82	27.52			
	Son-test	Meslek Lisesi	158	155.26	17.45			
		Anadolu Teknik Lise	29	148.68	29.22			
Öğretim sürecinin planlanması	Ön-test	Meslek Lisesi	158	30.60	3.89	185	1.186	.237
		Anadolu Teknik Lise	29	29.55	6.55			
	Son-test	Meslek Lisesi	158	30.59	3.89			
		Anadolu Teknik Lise	29	29.55	6.55			
Öğretim sürecinin uygulanması	Ön-test	Meslek Lisesi	158	75.31	8.54	185	1.751	.082
		Anadolu Teknik Lise	29	71.96	13.47			
	Son-test	Meslek Lisesi	158	74.74	8.43			
		Anadolu Teknik Lise	29	71.34	13.56			
Öğretim sürecinin değerlendirilmesi	Ön-test	Meslek Lisesi	158	52.22	5.93	185	2.238	.056
		Anadolu Teknik Lise	29	49.31	8.80			
	Son-test	Meslek Lisesi	158	49.85	6.05			
		Anadolu Teknik Lise	29	47.79	9.88			

Tablo 5’de öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeyine ait ön-test ve son-test puanlarının mezun oldukları lise türüne göre farklılığının bağımsız gruplar için t-testi ile karşılaştırılması incelendiğinde; öğretmen adaylarının hem ölçeğin genelinde hem de boyutlarında mezun olunan lise türlerine göre öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeyleri hem öğretimde planlama ve değerlendirme dersini almadan önce uygulanan ön-testte hem de öğretimde planlama ve değerlendirme dersini aldıktan sonra uygulanan son-testte istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (ön-test= $t_{(185)}ölçeğin\ geneli = 1.932$, $p>0.05$ ve son-test= $t_{(185)}ölçeğin\ geneli = 1.650$, $p>0.05$; ön-test= $t_{(185)}\ planlama\ boyutu = 1.186$, $p>0.05$ ve son-test= $t_{(185)}\ planlama\ boyutu = 1.174$, $p>0.05$; ön-test= $t_{(185)}\ uygulama\ boyutu = 1.751$, $p>0.05$ ve son-test= $t_{(185)}\ uygulama\ boyutu = 1.790$, $p>0.05$; ön-test= $t_{(185)}\ değerlendirme\ boyutu = 2.238$, $p>0.05$ ve son-test= $t_{(185)}\ değerlendirme\ boyutu = 1.507$ $p>0.05$).

Öğretmen Adaylarının Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Dersinin Öğretmen Adaylarının Öğretim Süreci Öz-Yeterlik Algısına Etkisi Konusundaki Görüşlerine Ait Bulgular

Öğretimde planlama ve değerlendirme dersi öğretmen adaylarının etkili öğretmen nitelikleri kazanmaları yönünde eğitimleri sürecinde almak zorunda oldukları derslerden biridir. Bu dersin öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algısının gelişmesindeki etkisi konusundaki görüşleri iki temada toplanmıştır. Bunlardan birinci tema; öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretim süreci öz-yeterlik algısının gelişmesindeki önemi, ikinci tema ise; öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin uygulanmasına yönelik öneriler şeklinde düzenlenmiştir (Şekil 1).

Şekil 1: Öğretmen adaylarının öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algısına etkisi konusundaki görüşlerine ait temalar

1. Öğretmen adaylarının öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretim süreci öz-yeterlik algısının gelişmesindeki önemi konusundaki görüşleri incelendiğinde, öğretmen adaylarının çoğunluğu öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretim süreci öz-yeterlik algılarının gelişiminde olumlu yönde katkı sağladığını vurgulamaktadırlar. Olumlu yöndeki katkı; ders öncesi hazırlıkları yapma yönünde, öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma, öğretim materyali hazırlama ve kullanma, sınıfı kullanılacak yöntem, teknik ve araç-gerece göre hazırlama ve ölçme değerlendirme yöntem ve tekniklerini kullanma becerileri yönünde olduğu vurgulanmaktadır. Bu kapsamda belirtilen görüşlerden aşağıda örnekler verilmiştir.

“...Öğretmenlik meslek bilgisi dersleri öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğiyle ilgili bilgiler kazanmasını sağlar. Bu kapsamda öğretimde planlama ve değerlendirme dersi öğretmenlik meslek derslerinden en önemlerinden biridir ve bizlerin öğretim süreci öz-yeterlik algımızın gelişmesi yönünde içeriğe sahip. Dolayısıyla ders öncesi hazırlık, dersi işleme ve sonunda ölçme-değerlendirme işlemleri konusunda bilgi sahibi oluyoruz ...-K1”

“Bu ders, neyi ne kadar öğretebildiğimizi ve sonunda nasıl değerlendirme yapacağımızı göstermesi açısından faydalıdır. Buda bana güven veriyor.....-K5”

“Adı üstünde öğretimde planlama ve değerlendirme dersi; bu mesleğe adım atarken yapmamız gerekenlerin oluşturulduğu bir ders. Bu ders elbette uygulamış olduğumuz yöntemin öğrenci üzerindeki olumlu ya da olumsuz etkisini sorguladığımızdan ve bizlere bu konuda bilgiler verdiğinden önemlidir. Uygulayacağımız yöntemin faydaları ve sınırlılıkları diye de bir başlığımız mevcut bu yıl bu ders oldukça faydalıydı.....- K16”

2. Öğretmen adaylarının öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretim süreci öz-yeterlik algısının gelişimindeki etkisini arttırmak için dersin uygulanmasına yönelik önerileri incelendiğinde, öğretmen adaylarının çoğu öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretim süreci öz-yeterlik algılarının gelişmesini olumlu yönde etkilediğini belirtilirken, bu dersin bu yönde daha etkili olabilmesi için dersin uygulanışına yönelik öneriler belirtmişlerdir. Bu görüşlerden aşağıda örnekler verilmiştir.

“Etkisi göz ardı edilemez. Bu ders takibi çok gereklidir. Ancak dersin daha fazla uygulamalı olması lazım -K3”

“Öğretmenlik meslek bilgisi dersleri çoğunlukla teorik işleniyor. Ödevler böyle verilir. Ancak teorik olmayıp daha fazla uygulamalı olursa daha başarılı olabiliriz ve daha fazla bilgi öğrenebiliriz. Dolayısıyla kendimizin yapabileceklerini gördüğümüzde öz-yeterlik algımız daha fazla gelişir- K4”

“Öğretmenlikle ilgili temel bilgilerin verilmesi tabiki de önemlidir. Ancak bu alginın gelişimi tecrübeyle ilgili olduğundan bizlerin daha çok aktif olması ve uygulamaya ağırlık verilmesi gereklidir- K10”

“Bence derslerin etkisi minimum düzeydedir.....Uygulama dersleri kesinlikle tecrübe açısından çok daha değerlidir. “Teori” unutulur ama “pratik” verdiği tecrübeler açısından bence çok daha etkili olduğundan uygulamaya ağırlık verilmeli ve bu dersleri veren öğretim elemanlarının bizlere iyi örnekler olmalarını isterim-K11”

“Derslerin içeriklerinin faydasına olan inancım tamdır. Ancak öğretmen adaylarına bu dersleri veren öğretim elemanlarının özellikleri bizlerin başarısında bence kesinlikle paralellik gösteriyor ve bizleri de çok etkiliyor fikrimce-K20”

SONUÇLAR ve TARTIŞMA

Özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren mesleklerden biri olan öğretmenlik mesleği, tercih eden bireylerin mutlaka belli bir eğitim sürecinden geçmesine ihtiyaç duymaktadır. Öğretmen adaylarının eğitim sürecinde almak zorunda oldukları öğretmenlik formasyon derslerinden biri öğretimde planlama ve değerlendirme dersidir (YÖK, 1998; YÖK, 2007). Öğretmen adaylarının öğretimde planlama ve değerlendirme becerilerini kazanabilmelerinde ve etkili bir şekilde kullanabilmelerinde bu dersin gerekliliği göz ardı edilemez. Dolayısıyla bu ders öğretmen adaylarının özellikle öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeylerinin gelişmesinde önemlidir. İlgili literatür incelendiğinde Kutluca, Birgin ve Çatlıoğlu (2007), öğretimde planlama ve değerlendirme dersi etkinliklerinin öğretmen adaylarının bireysel, mesleki ve sosyal gelişimlerine katkı sağlaması yanında öğrenmelerine de yardımcı olduğunu ifade etmektedirler. Bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre; öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeylerinin ölçeğin genelinde ve boyutlarında ön-test ve son-test düzeylerinin beşli likert tipi ölçekte 4 seçeneğine yakın yani iyi seviyede olduğu belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarda da genellikle öğretim süreci öz-yeterlik algılarının iyi ve yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir (Arıkan, 2009; Çoklar & Odabaşı, 2009; Gökmen, Ekici, Çimen & Altunsoy, 2011; Oğuz, 2009; Özdemir, 2008; Ülper & Bağcı, 2012).

Ayrıca yapılan değerlendirmede öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeyini olumlu yönde etkilediği belirlenirken, ölçeğin genelinden ve boyutlarından alınan ön-test ve son-test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Belirlenen sonuçlara göre, öğretmen adaylarının almak zorunda oldukları öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretmen adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz-yeterlik algı düzeylerinin olumlu yönde değişmesinde etkili olduğu söylenebilir. Elde edilen bu sonuçlar literatürde yer alan araştırma sonuçlarıyla birbirini destek niteliktedir. Çünkü Wagler (2007) uygulamalı formasyon grubu derslerin sonunda öğretmen adaylarının öğretmenlik yeterlik inançlarının öntest-sontest sonunda anlamlı farklılık gösterdiğini ve öz-yeterlik düzeylerinin olumlu yönde geliştiğini belirtmektedir. Bu noktada öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeyine etkisine bakıldığında; uygulanan öğretimde planlama ve değerlendirme dersine ilişkin etki büyüklük değerlerinin ölçeğin genelinde ($\eta^2=.172$), öğretim sürecinin planlanması boyutunda ($\eta^2=.141$), öğretim sürecinin uygulanması boyutunda ($\eta^2=.186$) ve öğretim sürecinin değerlendirilmesi boyutunda ($\eta^2=.154$) olduğu belirlenmiştir. Bu değerlerde yüksek bir etkiyi ifade etmektedir. Çünkü etki büyüklüğü 0.01, 0.06 ve 0.14 olarak sırasıyla küçük, orta ve büyük olarak tanımlanmıştır. Ölçeğin genelinde elde edilen etki düzeyine bakıldığında öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeyinin %17.2’i öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin etkisinde olduğu belirlenirken, %82.8’inin öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin dışındaki nedenlerden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Yapılan çalışmalarda da sınıf yönetimi dersinin öğretmen adaylarının öz-yeterlik algı düzeyine etkisi olduğu belirtilmektedir (Ekici, 2008; Kurt & Ekici, 2012). Dolayısıyla bu noktada öğretmenlik formasyon derslerinin amacına uygun olarak öğrencilerde olumlu yönde bilgi, beceri ve davranış gelişmesinde önemli katkılar sağladığını söylemek mümkündür.

Hemen hemen tüm çalışmalarda olduğu gibi bu çalışmada da veriler cinsiyet değişkeni açısından incelenmiştir. Bu kapsamda, ön-test ve son-test puanlarının cinsiyete göre farklılığına ilişkin değerlendirmede; kız öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeyleri ile erkek öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeyleri arasında ölçeğin genelinde ve boyutlarında hem öğretimde planlama ve değerlendirme dersini almadan önce uygulanan ön-testte

hem de öğretimde planlama ve değerlendirme dersini aldıktan sonra uygulanan son-testte istatistiksel olarak kız öğretmen adayları yönünde anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaların niteliklerine göre farklı sonuçlar tespit edilmekle birlikte, bazı araştırmalarda öğretmen adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz-yeterlik algı düzeylerinin cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği veya erkek öğretmen/öğretmen adayları yönünde farklılık gösterdiği tespit edilirken (Akengin, Şahin, Kaya & Bengiç, 2010; Aktağ, 2011; Bayraktar, 2011; Kahyaoglu & Yangın, 2007; Öksüz & Coşkun, 2012; Özdemir, 2008; Şahinkaya, 2008), bazı araştırmalarda ise bu araştırma sonuçlarına benzer sonuçlara ulaşıldığı belirlenmiştir (Çapri ve Çelikkaleli, 2008; Çoklar & Odabaşı, 2009; Kurt & Ekici, 2012; Oğuz, 2009).

Öğretmen adaylarının hem ölçeğin genelinde hem de boyutlarında genel akademik başarı düzeylerine göre öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeyleri hem öğretimde planlama ve değerlendirme dersini almadan önce uygulanan ön-testte hem de öğretimde planlama ve değerlendirme dersini aldıktan sonra uygulanan son-testte istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ancak yapılan araştırmalarda da öğretmen adaylarının öz-yeterlik algı düzeyleriyle genel akademik başarıları arasında ilişki olduğu belirtilmekteyken, (Çalışkan, Sezgin Selçuk & Özcan, 2010; Kurt & Ekici, 2012; Uzun, Özkılıç & Şentürk, 2010), anlamlı fark olmadığına yönelik bulguları olan araştırmalara da rastlanmaktadır (Şahin-Taşkın & Hacıömeroğlu, 2010). Dolayısıyla yüksek akademik başarıya sahip olan öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algılarının gelişiminin daha hızlı olacağı, başarı düzeyi yüksek olan öğretmen adaylarının sistemde yer almasının nitelikli öğretmenlerin yetiştirilebilmeleri yönünde önemli olduğu söylenebilir.

Diğer taraftan öğretmen adaylarının hem ölçeğin genelinde hem de boyutlarında mezun olunan lise türlerine göre öğretim süreci öz-yeterlik algı düzeyleri hem öğretimde planlama ve değerlendirme dersini almadan önce uygulanan ön-testte hem de öğretimde planlama ve değerlendirme dersini aldıktan sonra uygulanan son-testte istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Literatürde yer alan araştırmalar incelendiğinde bazı çalışmalarda öz-yeterlik algısının mezun olunan lise türüne göre değiştiğine yönelik sonuçlar elde eden çalışmalara rastlanmaktayken (Akengin, Şahin, Kaya & Bengiç, 2010; Kurt & Ekici, 2012; Otacioğlu, 2008; Öksüz & Coşkun, 2012), bu araştırma sonuçlarını destekler nitelikte mezun olunan lise türüne göre öz-yeterlik algısının değişmediğini ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır (Aksu, 2008; Ekici, 2008; Gürol, Altuntaş & Karaaslan, 2010; Kahyaoglu & Yangın, 2007; Öksüz & Coşkun, 2012; Ülper & Bağcı, 2012). Dolayısıyla bu nokta öğretmen adaylarının geldikleri kaynakların öğretmenlik mesleğinde başarılı olmalarındaki önemiyle ilişkilendirilerek düşünüldüğünde dikkate alınması gereken bir boyuttur.

Araştırmada nicel verileri destekleyen nitel verilerde elde edilmiştir. Bu kapsamda öğretmen adaylarının görüşleri iki tema altında toplanmıştır. Bunlardan birincisi; öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretim süreci öz-yeterlik algısının gelişmesindeki önemi, ikinci tema ise; öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin uygulanmasına yönelik öneriler şeklinde düzenlenmiştir. Öğretmen adaylarının çoğunluğunun öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin öğretim süreci öz-yeterlik algısının gelişimini olumlu yönde etkilediğini, çok gerekli ve oldukça önemli bir ders olduğunu belirtmişlerdir. İlgili literatürde de öğretmen adayları öğretmenlik meslek derslerinin gerekli olduğunu belirtmektedirler (Kılıç & Acat, 2007). Ancak öğretmen adayları öğretimde planlama ve değerlendirme dersinin etkili olabilmesi yönünde daha fazla uygulamalı eğitim yapılması gerektiğini ve dersi veren öğretim elemanının kendilerine iyi örnek olması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu noktada dersi veren öğretim elemanlarının niteliklerinin değerlendirilmesi gereken önemli bir boyut olduğu söylenebilir. Kavcar'ın (2003)'de belirttiği gibi "*öğretmen yetiştiren öğretmen tipi*" öğretmen eğitiminde büyük önem taşımaktadır. Çünkü yapılan araştırmalarda öğretmen adaylarının öğretim elemanlarının ders işleyişinden çok etkilendikleri (Gökyer, 2012; Küçüköğlü & Köse, 2008; Semerci, 2004) ve etkinliklerin öğretmen adaylarının bireysel, mesleki ve sosyal gelişimlerine katkı sağladığı ifade edilmektedir (Birgin, Çatlıoğlu & Kutluca, 2007; Kutluca, Birgin & Çatlıoğlu, 2007).

Sonuç olarak, öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitim süreçleri oldukça önemlidir. Bu kapsamda formasyon grubu derslere gereken önem verilmeli ve öğretmen adayları için bu dersler anlamlı hale getirilmelidir. Çünkü öğrenci başarısını yordamada etkili en önemli kavramlardan biri olarak, öğrencinin öğrenmesi gereken konuya verdiği değer (task value) olduğu vurgulanmaktadır (Eccles, 1983). Anderson, Brubaker, Alleman-Brooks ve Duffy (1984), başarı seviyesi düşük

öğrencilerin ortak bir özelliğinin okulda öğrendiklerini neden öğrendiklerini bilmemeleri olduğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek derslerinin gerekliliğini ve önemini kavramaları sağlanmalıdır. Eccles ve Wigfield (1985) derse verilen değer üç temel kaynağı olduğunu ifade etmektedirler. Bunlar, işi iyi yapmanın önemi, yapılan işin verdiği içsel haz ve yapılan işin bireyi hedefe götürmekteki işlevidir. Dolayısıyla formasyon bilgisi derslerinin öğretmen adayları için anlamlı ve önemli hale getirildiğinde bu derslerde belirlenmiş olan amaçlara ulaşılmış olunacaktır. Derslerde öğretmen adaylarının bireysel nitelikleri dikkate alınarak, aktif olacakları ve sorumluluk alacakları eğitim-öğretim faaliyetlerine daha fazla yer verilmelidir. Ayrıca öğretmen adaylarının öğretim süreci öz-yeterlik algılarına öğretmenlik meslek derslerinin etkisini belirlemeye yönelik nicel veriler yanında nitel verilerin toplanmasına ağırlık veren araştırmalar hazırlanabilir.

KAYNAKÇA

- Adu, E. O. & Olantundun, S.O. (2007). Teachers' Perception of Teaching as Correlates Students' Academic Performance in Oyo State Nigeria. *Essays in Education*, 20, 57–63.
- Akengin, H., Şahin C.T., Kaya B., Bengiç G. & Sargın S.(2010). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bazı genel coğrafya konuları ve bunların öğretimi ile ilgili öz-yeterlik algıları. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 78–97. [Online] <http://www.marmaracografya.com/pdf/21-5.pdf> adresinden 14 Nisan 2012 tarihinde indirilmiştir.
- Allinder, R. M. (1995). An Examination of the Relationship between Teacher Efficacy and Curriculum Based Measurement and Student Achievement. *Remedial and Special Education*, 27, 141–152.
- Akiri, A. A. & Ugborugbo, N.M. (2009). Teachers' Effectiveness and Students' Academic Performance in Public Secondary Schools in Delta State, Nigeria. *Stud Home Comm Sci*, 3 (2), 107–113.
- Aktağ, I. (2011). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmenlik yeterliği üzerine etkisi. *Spor Bilimleri Dergisi, Hacettepe Journal of Sport Sciences*, 22 (1), 13–24.
- Anderson, L. M., Brubaker, N. L., Alleman-Brooks, J., & Duffy, G. G. (1985). A qualitative study of seatwork in first-grade classrooms. *The Elementary School Journal*, 86(2), 123–140.
- Anthony, T. & Kritsonis, W. (2007). A mixed methods assessment of the effectiveness of strategic e-monitoring in improving the self-efficacy and persistence (or retention) of alternatively certified novice teachers within an inner city school. *District Doctoral Forum National Journal for Publishing and Monitoring Doctoral Student Research*, 4 (1), 1–8.
- Arıkan, D. Y. (2009). Bilişim teknolojileri öğretmen adayları ve öğretmenlik uygulaması dersi. *Ege Eğitim Dergisi*, 2009 (10), 1–23.
- Aston, P.T. (1984). Teacher efficacy: A motivational paradigm for effective teacher education. *Journal of Teacher Education*, 35 (5), 28-32.
- Aksu, H. H. (2008). Öğretmen adaylarının matematik öğretimine ilişkin öz-yeterlilik inançları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 161–170.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 194–215.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: a social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bandura, A.(1995). *Self-efficacy in changing societies*. New York: Cambridge University Press.
- Bandura, A.(1997). *Self-efficacy. The exercise of control*. New York: W.H. Freeman.
- Bayraktar, Ş. (2011). Turkish preservice primary school teachers' science teaching efficacy beliefs and attitudes toward science: The effect of a primary teacher education program. *School Science and Mathematics*, 111(3), 83- 92.
- Birgin, O. Çatlıoğlu, H. & Kutluca, T. (2007). Matematik öğretmen adaylarının uygulama etkinliklerine ilişkin algılarının çeşitli değişkenle açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2007, 96-103.
- Brouwers, A. & Tomic, W. (2003). A test of the factorial validity of the teacher efficacy scale. *Research in Education*, 69, 67–80.
- Bümen, N. T.(2006). Doktora eğitimi yapan öğrencilere yönelik yürütülen “Öğretimde Planlama ve Değerlendirme” ile “Gelişim ve Öğrenme” derslerinin değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6 (1), 7–52.
- Büyüköztürk, Ş.(2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- Caprara, G.V., Barbaranelli, C., Steca, P. & Malone, P.S. (2006). Teachers' self-efficacy beliefs as determinants of job satisfaction and students' academic achievement: A study at the school level. *Journal of School Psychology*, 44, 473–490.

- Chan, D.W. (2003). Multiple intelligences and perceived self-efficacy among Chinese secondary school teachers in Hong Kong. *Educational Psychology*, 23(5), 521–533.
- Cerit, Y. (2011). The relationship between preservice classroom teachers' self-efficacy beliefs and classroom management orientations. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30 (2011), 156–175.
- Coşkun, E., Gelen, İ. & Öztürk, E. P. (2009). Türkçe öğretmen adaylarının öğretimi planlama, uygulama ve değerlendirme yeterlik algıları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (12), 140–163.
- Coştu, B., Karamustafaoğlu, S. & Ayas, A. (2005). Öğretimde planlama ve değerlendirme dersi uygulama etkinliklerinin geliştirilmesi ve değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (29), 111–120.
- Çalışkan, S., Sezgin Selçuk, G. & Özcan, Ö. (2010). Fizik öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları: cinsiyet, sınıf düzeyi ve akademik başarının etkileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18 (2), 449–466.
- Çelik, F. & Önal, A. S. (2005). Öğretimde planlama ve değerlendirme dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (2), 39–59.
- Çapri, B & Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü üniversitesi eğitim fakültesi dergisi*, 9(15), 33–53.
- Çelikkaleli, Ö. & İnandı, Y. (2012). İlköğretim öğretmenlerinin disiplin anlayışı ve kişilerarası ilişkiye yönelik yetkinlik inancının incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2 (2), 15–28.
- Çoklar, A. N. & Odabaşı, H. F. (2009). Eğitim teknolojisi standartları açısından öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme öz-yeterliklerinin belirlenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 1-16.
- Eccles, J. (1983). Expectancies, values, and academic behaviors. In J.T. Spence (Ed.), *Achievement and achievement motives* (pp. 75-146). San Francisco: Freeman.
- Eccles, J. S., & Wigfield, A. (1985). Teacher expectations and student motivation. In J. Dusek (Ed.), *Teacher expectancies* (pp. 185–226). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Ekici, G. (2008). Effects of classroom management lesson on preservice teacher' teacher sense of self efficacy. *Hacettepe University Journal of Education*, 35, 98–110.
- Ekici, G., Atik, A. D., Gökmen, A., Altunsoy, S & Çimen, O. (2010). "An assessment of the relationship between teacher candidates' levels of teacher self-efficacy and levels of their attitudes and beliefs on classroom control." *Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II*, sayfa:1196–1204, Ankara: Hacettepe Üniversitesi ve Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi.
- Gibson, S., & Dembo, M. (1984). Teacher efficacy: A construct validation. *Journal of Educational Psychology*, 76, 569-582.
- Goddard, R. D., Hoy, W. K., & Woolfolk-Hoy, A. W. (2004). Collective efficacy beliefs: Theoretical developments, empirical evidence, and future directions. *Educational Researcher*, 33(3), 3–13.
- Gökmen, A., Ekici, G., Çimen, O. & Altunsoy, S. (2011). An investigation into candidate biology teachers' self-efficacy beliefs related to the teaching process. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2 (2011), 2559–2563.
- Gökkyer, N. (2012). Öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitim sürecinde derslerin işlenişine görüşleri. *Milli Eğitim*, 196, 124–140.
- Green, S., Salkind, N. & Akey, T. (2000). *Using SPSS for Windows. Analyzing and understanding data*. New Jersey: PracticeHall.
- Guskey, T. R. & Passaro, P.D. (1994). Teacher efficacy: A study construct dimensions. *American Educational Research Journal*, 31, 627–643.
- Gürol, A., Altuntaş, S. & Karaaslan, N. (2010). Öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları ve epistemolojik inançları üzerine bir çalışma. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 5 (3), 1395–1404.
- Hoy, A. W. & Spero, R. B. (2005). Changes in teacher efficacy during the early years of teaching: A comparison of four measures. *Teaching and Teacher Education*, 21, 343–356.
- Kahyaoglu, M., & Yangın, S., (2007). İlköğretim öğretmen adaylarının mesleki öz-yeterliklerine ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15 (1), 73–84.
- Karaca, E., (2006). Öğretimde planlama ve değerlendirme dersine yönelik bir tutum ölçeği geliştirme. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 213–230.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kavcar, C. (2003). Alan öğretmeni yetiştirme. Eğitimde yansımalar: VII. Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.

- Kılıç, A. & Acat, M. B. (2007). Öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmen yetiştirme programlarındaki derslerin gereklilik ve işe vurukluk düzeyi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, 21-37.
- Kiremit, H. Ö. (2006). *Fen bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin biyoloji ile ilgili özyeterlik inançlarının karşılaştırılması*. Yayımlanmış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Kotoman, H. (2010). Turkish early childhood educators' sense of self-efficacy. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 8 (2), 603-616.
- Köklü, N., Büyüköztürk, Ş. & Bökeoğlu, Ö. Ç. (2006). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- Kutluca, T., Birgin, O., & Çatlıoğlu, H. (2007). Öğretimde planlama ve değerlendirme dersi uygulama etkinliklerinin öğretmen adaylarına sağladığı faydalar. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 89-110.
- Kurt, H. & Ekici, G. (2012). Sınıf yönetimi dersinin biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyine etkisi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1 (4), 343- 354.
- Küçüköğlü, A. & Köse, E. (2008). Yükseköğretim düzeyinde sınıf atmosferinin öğrenci başarısına etkisi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (2), 175- 188.
- Marlow, B.A. & Page, M. L. (1998). *Creating and sustaining the constructivist classroom*. California: Corwing Pres Inc.
- Miron, M. (1983). What makes a good teacher? *Higher Education in Europe*, 8 (2), 45-53.
- Neuman, W. L. (2000). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches* (3rd eds.). Allyn&Bacon: Boston.
- Oğuz, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz-yeterlik inançlarının değerlendirilmesi. *Uluslararası 5. Balkan Eğitim ve Bilim Kongresi*. Edirne: Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Otacıoğlu, S. G. (2008). Müzik öğretmenliği okul deneyimi-I uygulamalarına katılan öğretmen adaylarının öz etkililik-yeterlilik düzeylerinin incelenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32 (1), 163-170.
- Öksüz, Y., & Coşkun, K. (2012). Öğretmenlik uygulaması I-II derslerinin zihin engelliler öğretmen adaylarının öz-yeterlik algılamaları üzerindeki etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (13), 131-155.
- Özdemir, S.M. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 54, 277-306.
- Pajares, M. F. (2002). Overview of social cognitive theory and self-efficacy. [Online]: Retrieved on 12-March-2012, at URL <http://www.emory.edu/EDUCATION/mfp/eff.html>.
- Sağ, R. (2010). Etkinlik teorisine göre zenginleştirilmiş birleştirilmiş sınıflarda öğretim uygulamalarının adayların özyeterlik algılarına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 35 (158), 44-57.
- Schunk, D. H. (2009). *Öğrenme teorileri- Eğitimsel bir bakış*, (Çev. M. Şahin). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Semerci, Ç. (2004). Öğrenci görüşlerine göre sınıf öğretmenliği derslerinin işleyişi. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Smylie, M. (1988). The enhancement function of staff development: Organizational and psychological antecedents to individual teacher change. *American Educational Research Journal*, 25, 1-30.
- Sewell, A. & St-George, A. (2000). Developing efficacy beliefs in the classroom. *Journal of Educational Enquiry*, 1 (2), 58-71.
- Steele-Dadzie, T. E. (2004). *Relationships among teachers self-efficacy, students self-efficacy and student performance*. Rutgers-The State University of New Jersey.
- Stein, M. K. & Wang, M. C. (1988). Teacher development and school improvement: The process of teacher change. *Teaching & Teacher Education*, 4 (2), 171-187.
- Şahinkaya, N. (2008). *Türkiye-Finlandiya sınıf öğretmenliği matematik öğretimi programları, sınıf öğretmeni adayları ile öğretmenlerin öz-yeterlilik ve öğrenme-öğretme süreçleri açısından karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Şahin- Taşkın, Ç. & Hacıömeroğlu, G. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inançları: nicel ve nitel verilere dayalı bir inceleme. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 21-40.
- Uzun, A., Özkılıç, R. & Şentürk, A. (2010). A case study: Analysis of teacher self-efficacy of teacher candidates. *Procedia Social and Behavioral Science*, 2, 5018-5021.
- Usher, E. & Pajares, F. (2006). Inviting confidence in school: invitations as critical source of the academic self-efficacy beliefs of entering middle school students. *Emory University Journal of Invitational Theory and Practice*, 12, 7-16.

- Ülper, H. & Bağcı, H. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine dönük öz yeterlik algıları. *Turkish Studies*, 7 (2), 1115-1131.
- Üstüner, M., Demirtaş, H., Cömert, M. & Özer, N.(2009). Ortaöğretim öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (17),1-16.
- Tashakkori, A.& Teddlie, C. (1998). *Mixed methodology: Combining qualitative and quantitative approaches*. London: Sage Publication.
- Tschannen-Moran, M., Woolfolk-Hoy, A. & Hoy, W. K. (1998). Teacher efficacy: Its meaning and measure. *Review of Educational Research*, 68(2), 202-248.
- Tschanen-Moran, M., & Woolfolk-Hoy, A. (2001). Teacher efficacy: Capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17(7), 783–805.
- Wagler, R. R. (2007). *Assessing the impact of vicarious experiences on preservice elementary science teacher efficacy and preservice elementary teacher efficacy*. Unpublished PhD thesis. Oklahoma: Oklohama State University.
- Woolfolk, A. E. & Hoy, W. K. (1990). Prospective teachers' sense of efficacy and beliefs about control. *Journal of Educational Psychology*, 82 (1), 81–91.
- Woolfolk, A. E., Rosoff, B. & Hoy, W. K. (1990). Teachers' Sense of Efficacy and Their Beliefs about Managing Students. *Teaching and Teacher Education*, 6, 137–148.
- Yeler, M. (2001). Öğretimde planlama ve değerlendirme dersine ilişkin öğrenci görüşleri. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (3), 131-143.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÖK. (1998). *Eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirme programlarının yeniden düzenlenmesi raporu*, Ankara. www.yok.gov.tr.
- YÖK.(2007). *Öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri (1982-2007) raporu*. Ankara. www.yok.gov.tr.
- Zimmerman, B. J. (1995). Self-efficacy and educational development. In A. Bandura (Ed) *Self-efficacy in changing societies* (pp. 202-231). Cambridge UK: Cambridge University Press, 202-231.